Årsmelding 2010

Foto: Marianne Haraldsen

NSG
Norsk Sau og Geit

Akershus Sau og Geit

Styret 2010 - 2011

Helge Olaf Aas, leder,
Aas Nordre, 2080 Eidsvoll
Tlf: 63 96 03 38
Mobil: 918 19 067
olaf-aa@online.no

Mina S. Sjuve, nestleder,
2093 Feiring
Mobil: 482 05 984
mina.sjuve@hotmail.com

Anne Grete Stabekk, kasserer, Nortura,
1798 Aremark
Tlf. 69 19 84 50
Mobil: 902 01 429
anne-grete.stabekk@nortura.no

Magnar Haraldsen, sekretær,
Bevervegen 39, 2030 Nannestad

Mobil: 900 68 990
maghar@online.no

Kjetil Fagerlund, styremedlem,
Erikstellet, 2090 Hurdal
Tlf: 63 98 90 07
Mobil: 911 25 257
kjetfag@online.no

Sissel Modin, styremedlem,
Ellingsrudkleiva 7, 1400 Ski

Mobil: 907 93 399
sissel.modin@kjellmann.no

Repr. i regionsutvalget for avl:
Stein Øyvind Bentstuen,
Elstad, 2080 Eidsvoll
Mobil: 975 92 748
mariwben@online.no

Gjeterhundnemnda:
Jan Geir Marring, Melnesvn 119,
1910 Enebakkneset
Tlf. 63 88 53 33
Mobil: 922 92 011
geir@oslo-hundeskole.no

Varamedlemmer:
1. vara: Line Staurset, Hurdal
2. vara: Kristian Bakke, Asker & Bærum
3. vara: Asle Varnås, Aurskog-Høland

Lederen har ordet

Helge Olaf Aas

Året 2010 er over og det er tid for å tenke bakover på det som har vært. Sjøl om tapsprosenten har vært stabil fra 2009 på 5,5 % er rovdyrproblematikken like aktuell. Det var dokumentert ulveangrep øst for Vorma i Nes og Eidsvoll, for andre året på rad. Sjøl om tapet foreløpig er begrenset er jeg redd dette for kan bli en trend hvis ikke myndighetene har større handlingsevne. Det blei søkt om fellingstillatelse to ganger. Da den blei gitt etter andre søknaden blei den begrensa til noen meter rundt en eiendom med tap og det var stopp den dagen elgjakta starta. Hadde vi fått holde på i elgjakta kunne nok det blitt felt en. Gaupa har mange sauebønder hatt kjennskap med i flere år, at det i 2010 blei registrert tap til gaupe i Nannestad kom vel ikke som noen overraskelse i så måte.

«Radiobjeller»
«Radiobjeller» blei i fjor en stor oppgave for fylkeslaget. Laget har tatt over alle «bjellene» fra tidligere prosjekter i tillegg til 100 nye fra beiteprosjektet. Flere har tatt i bruk senderne, og fylkeslaget prioriterte noen områder der det var ulv i 2009. Flere meldte interesse for å være med i 2011 sesongen. Målet er at alle som har meldt interesse for sporingsenheter skal få, men det skal mye til at det blir så mange som man ønsket.

Lokkemat
Slaktesesongen ga også sist sesong lam av god kvalitet. Det er en skam at de store matkjedene bruker lammekjøtt som lokkemat for andre produkter. Det er vanskelig å forstå folks holdninger til at mat må være like billig i Norge som i andre land. Vi veit jo at det er dyrere å produsere i Norge. Jordbruksoppgjøret ga oss et lite løft på pris, dyretilskudd under 100 dyr og beitetilskuddet. Slik det er nå bør nok næringa satse på økning av utmarksbeitetilskuddet og kvalitetstilskuddet.

Utfordringer
Utmarksbeiting i skogsområder med kort veg til bygds eller trafikkerte veger gir mange brukere problemer i beitesesongen. Vi hører stadig om sauebønder som må reise ut for å hente inn dyr på avveie, eller får beskjed om påkjørte dyr på vegen. I frustrasjon over mye merarbeid har flere vurdert å slutte på grunn av dette. Det er mer givende å gå tilsyn inne på åsen enn å sanke sau i en hage eller på et jorde i nabobygda. Fylkeslaget vil i samarbeid med flere aktører prøve å jobbe for å bedre på dette.

Sanking
Sauesanking i skog er en tidkrevende jobb som mange ser fram til når høsten nærmer seg. Sankinga på utmark blir organisert i de lokale beite- og sankelaga. Dessverre kan ettersanken noen steder bli strabasiøs for enkelte beitebrukere da flere som blir ferdig tidlig ikke bidrar etter de sjøl er ferdig. Vi kan alle tjene på å få ut alle dyra i løpet av september hvis vi ser næringa samla, «evig eies kun et dårlig rykte» - det er ingen tjent med. Dette er et ansvar som alle beitelag har et ansvar for. Det er bedre å starte noen dager før enn å holde på utover seinhøsten. En tidligere start bidrar også til tidligere slakting på en bedre kilopris.

→

Kåringa er et viktig arrangement for fylkeslaget. Mattilsynet gir oss noen utfordringer når det gjelder gjennomføring, men vi håper å kunne fortsette som vi har det nå. I tillegg til Norsk hvit blir det stilt noen spæl, gml. norsk spæl og pelssau. Det hadde vært ønskelig at flere kunne stille med dyr fra de små rasene da det er økende etterspørsel etter værer.

På tur
Sankthansaften reiste 27 forventningsfulle medlemmer på tur til Skottland med fylkeslaget. Vi fikk noen minneverdige dager hvor vi traff sauebønder som dreiv på en litt annen måte enn vi er vant til. Jeg tror nok det kan være utfordrende å drive helt uten fôrberging eller fjøs på 800 meters høgde når vi før jul hørte at motorvegen mellom Edinburgh og Glasgow var stengt i fire dager på grunn av store snømengder.
Jeg vil nytte anledningen til å takke alle som bidrar til saueholdet i Akershus på en positiv måte og til alle som hjelper oss i styret.

Helge Olaf Aas, leder

Styrets arbeid

Styret for Akershus Sau og Geit (ASG) har i perioden avholdt 6 styremøter og behandlet 45 saker.

Styret har i perioden bestått av:

Leder:	Helge Aas
Nestleder:	Mina Sjuve
Sekretær:	Magnar Haraldsen
Kasserer:	Anne Grete Stabekk
Styremedl.:	Kjetil Fagerlund
Styremedl.:	Sissel Modin
1. varamedlem:	Line Staurseth
2. varamedlem:	Kristian Bakke
3. varamedlem:	Asle Varnås
Valgkomité:	Thorunn Tegneby
	Cathinka Kjelstrup
	Elisabeth Stokkenes
	Børre Brodshaug
Revisorer:	Brita Molvig
	Torild Rødsrud

Årsmøte 2010
Årsmøtet ble avholdt hos Furuseth slakteri onsdag 17. februar. Tema var gjeterhund, og Andreas Groseth var engasjert il å holde foredrag.

Leder- og sekretær samling
Det ble avholdt leder– og sekretærsamling på Nebbens kafeteria torsdag 8. april 2010. Også sanke/beitelagslederne var invitert. På programmet sto blant annet rovdyr, gjeterhund, representantskapsmøte og kåring.

«Radiobjeller»
Radiobjelleprosjektet ble utvidet i 2010. I tillegg til at Akershus Sau og Geit søkte Fylkesmannen om FKT-midler til GPRS-enheter hadde noen enkeltbesetninger også søkt. Samtidig fikk Akershus tilført 100 enheter fra Det nasjonale beiteprosjektet. Fylkesmannen valgte å slå dette sammen til ett prosjekt med til sammen 200 nye enheter. Det ble dermed opp mot 400 enheter, inkludert gamle fra det opprinnelige prosjektet, i fylket i fjor. Les mer utfyllende om radiobjeller i egen omtale.

Kåring
Kåringa ble avholdt på Nannestad hestesportssenter i Maura lørdag 2. oktober. Mer om kåringa står i årsberetningen til Avslutvalget i Akershus Sau og Geit, Romerike værring. Eksteriørdommere var Jonny Storbråten og Terje Bakken og ulldommer var Stien Terje Moen.

Terje Bakken (t.h.) og Jonny Storbråten var eksteriørdommere på kåringa.

Representasjon

Styret har vært representert på:
18/2 - Møte hos Akershus Bondelag, Oslo. Innspill til jordbruksforhandlingene: Mina
19/3- Årsmøte i Akershus Bondelag, Fet: Mina
8/4 - Eget leder– og sekretærmøte: Helge, Magnar
10/4 - Rovdyrmøte på Vinstra: Mina, Kjetil og Helge.
19.-20/10 - Representantskapsmøte NSG Gardermoen: Helge og Magnar
26.-27./10 - Nasjonal konferanse om rovvilt, beitedyr og samfunn, Hamar: Mina og Kjetil
10/10 - Evalueringsmøte radiobjeller i Akershus: Helge, Mina, Kjetil, Magnar
24/11 - Møte i rovviltnemnda region 4 og 5, Moss: Mina
06.12 - Rovviltmøte region 4, Oslo: Helge

Medlemstall:

Fylkeslaget har per i 31.12.2010
213 medlemmer (inkl. husst.– og æresmedl.)

Asker & Bærum:	22
Eidsvoll	38
Feiring	36
Hurdal	30
Nannestad	24
Gjerdrum	17
Søndre Akershus	24
Aurskog-Høland	22

Høringer

Det har ikke vært noen høringsuttalelser, men ASG har støttet et initiativ fra Hedmark om å endre grensen for grønn sone der beitedyr skal ha fortrinnsrett. Forslaget gikk på at grensen skulle følge Glomma hele vegen til Vormas utløp i stedet for å følge kommunegrensene mellom Nord Odal og Sør Odal, og deretter mellom Eidsvoll og Nes til Vorma. Forslaget fikk støtte fra til sammen 11 beite/fylkeslag.

Årsregnskap 2010

Akershus Sau og Geit

Regnskap pr 31.12.2010

Lagsdrift		
Inntekter:		
Kontingent	37 860.00	
Kåringsavg	9 600.00	
Tilskudd avl	8 500.00	
Renter	2 615.43	
sum inntekter		58 575.43
Utgifter:		
Porto, kopiering, annonser	4 074.90	
Kåring	8 569.20	
Grinder	18 225.00	
Gebyr	35,00	
Styrehonorar	10 000.00	
Kjøre og møte godtgj.	27 011.50	
Gaver, møter, kurs	17 346.82	
sum utgifter		85 262.42
Underskudd		26 686,99

Skottlandstur		
Inntekter		
Deltageravg fra 2009	65 000.00	
Deltageravg fra 2010	81 700.00	
sum inntekter		146 700.00
kostnader Skottlandstur		146 700.00
		0.00

Driftregnsk radiobjeller

Inntekter		
tilskudd	769 588.00	
Leieinntekter	38 000.00	
sum inntekter		807 588.00
Utgifter:		
Sporingsenheter	609 575.00	
Lønn	40 000.00	
Møteutgifter	4 917.88	
sum utgifter		654 492.88
overskudd		153 095.12
"Spæl"		
Inntekter:		
renter		47.43
Utgifter:		
Avltilskudd	3 305.00	
gebyr	2.00	
sum utgifter		3 307.00
underskudd		3259.27

Balanse pr 31.12.2010

Eiendeler	2009	2010
Bankinnskudd	213 610.50	291 658.83
Kundefordringer		3 360.00
	213 610.50	295 018.83
Gjeld		
Skottlandstur	65 000.00	
Skattefogden		20 000.00
Gjeld og egenkapital	148 610.50	275 018,83
overskudd		126 408.33
"Spæl"		
Saldo 01.01.2010		34 320.62
underskudd		3 259.57
Saldo 31.12.2010		31 061.05

Frogner 07.02.2011

Regnskapet er revidert og funnet i orden

Torild Rødsrud Brita Molvig

Lokallagene i Akershus 2010:

Asker og Bærum:
Leder: Johan Persbråten, tlf. 915 77 904 joludper@online.no
Sekretær: Anne Helene Wensaas, tlf. 938 69 686 pierrejohanson@hotmail.com
Kasserer: Axel Horn, tlf. 67 13 54 47 / 936 41 891 axel.horn@c2i.net

Aurskog-Høland:
Leder: Asle Varnås, tlf. 918 63 223 reidun.varnas@tele2.no
Sekretær: Siv Hege Grøndahl, tlf. 932 28 160 sivhege.groendahl@hotmail.com
Kasserer: Stein Sandem, tlf. 63 85 19 41 / 928 24 060

Eidsvoll:
Leder: Håkon Blakkisrud, tlf. 911 82 976 blakkis@hotmail.com
Sekretær: Rein Tore Østreng, tlf. 971 72 494 rei-oest@online.no
Kasserer: Gunn Elin Blakkisrud, blakkis@hotmail.com

Feiring:
Leder: Mina Sjuve, tlf. 482 05 984 mina.sjuve@hotmail.com
Sekretær: Frank Svendby, 928 11 739, fsvendby@online.no
Kasserer: Alf Magne Bjørndal, 926 51 347

Gjerdrum:
Leder: Ragnar Hennum, tlf. 63 99 26 47 / 906 85 103 am.hennum@hotmail.com
Sekretær/kasserer: Georg Molvig, tlf. 63 87 75 23 / 414 69 502 georg.molvig@c2i.net
Hurdal:
Leder: Kjetil Fagerlund, tlf. 63 98 90 07 / 911 25 257 kjetfag@online.no
Sekretær: Atle Solsrud, tlf. 907 59 112 atsolsr@dcpost.no
Kasserer: Ola Bihaug, tlf. 951 83 519 ola.bihaug@hurdal.kommune.no

Nannestad:
Leder: Marianne Haraldsen, tlf. 915 12 173 rotterud@gmail.com
Sekretær: Magnar Haraldsen, tlf. 900 68 990 maghar@online.no
Kasserer: Elin Mo Weberg, tlf. 416 38 465 arne.weberg@bos.no

Søndre Akershus:
Leder: Gunhild Haug, tlf. 64 92 40 29 / 934 43 296 gunhhau@online.no
Sekretær: Bård Tjernshaugen, 63 83 16 30 / 900 64 410 B-tjern@online.no
Kasserer: Sissel Modin, tlf. 907 93 399 sissel.modin@akvaforsk.no

Akershus Sau og Geit i Skottland

I mange år har det vært ønsket en større fagtur i Akershus. Styret i Akershus Sau og Geit bestemte seg derfor høsten 2009 for at det skulle gjennomføres.

Mina og Kjetil ble ansvarlige og Skottland ble valgt som destinasjon. Det hele ble satt sammen til en 6 dagers tur fra 23.juni- 28.juni 2010 med ulike gårdsbesøk, messe og aktiviteter. Responsen lot ikke vente på seg og til slutt kunne vi telle opp 27 påmeldte deltagere.
Under hele oppholdet bodde vi på hotell sentralt i Edinburgh. Dette ga lett utfart til både messe, flypass, severdigheter, dagsturer med buss og uteliv. Vi hadde på forhånd hatt kontakt med en lokal kjentmann, sauebonde og guide, Angus Dickson. En uvurderlig hjelp for oss. Han visste hva som var å vise fram og hvordan vi som ukjente nordmenn kunne få et variert og godt innblikk av saueholdet i Skottland.

Gårdsbesøk
To dager ble satt av til gårdsbesøk med leid buss og Angus som guide. Gårdene hadde litt ulike driftsformer, raser og ressurser tilgjengelig. I Skottland er det veldig mye mer spesialiserte driftsformer enn hva vi driver i Norge, gjerne krysningsavl. Rasene som ble brukt varierte. De mest vanlige var suffolk, texel og en skotsk rase tilsvarende norsk kvit sau. I høylandet var skottsk svartfjes, lignende det vi kjenner som spælsau i Norge, mest vanlig. Denne var nøysom og greide seg svært godt i de noe skrinnere områdene i høyden. Disse høyereliggende områdene var rammet av dårligere lønnsomhet og de siste årene hadde mange bønder sluttet, arealer ble liggende brakk og grodde stadig raskere igjen.

Skottlandsfarerne samlet.

Den ene gården vi besøkte drev med såkalt ”easy care” sau. Intensjonen var at sauen skulle miste ulla gradvis av seg selv en gang i året, ikke få innvollssnyltere/flueproblemer, ha generelt god helse og få to lam uten behov for hjelp. Dette var et nytt opplegg og denne besetningen var foreløpig en av de få i Skottland som hadde begynte avl for å finne de rette individene. Skottsk sau er avla for kjøtt gjennom generasjoner slik at ulla har en verdi på kun en brøkdel av kostnaden med å klippe dyra.

The Royal Highland Show
En hel dag var satt av til The Royal Highland Show. Det er en stor messe med utstillinger av maskiner, redskap og dyr, ulike show, salgsboder og kåringer. Årlig er det rundt 150 000 besøkende. Det var et svært rikt utvalg av ulike saueraser og kåringer med stor ære og prestisje.
Vi besøkte i tillegg til dette en økologisk ”inn på tunet” gård med gårdsbutikk m.m, Glenkinchie Wiskeydestilleri og tok sightseeingbuss i byen. Det var også muligheter for en topptur, shopping og ellers tid til fri disposisjon.
En vellykket tur til et flott land med flott landskap, store mengder sau og en koselig hovedstad.

Takk for turen!
Kjetil og Mina

Årsmelding avslutvalget i Akershus Sau og Geit, Romerike værring

Avlsutvalget i Akershus Sau og Geit har i 2010 bestått av Stein Bentstuen, som og har møtt fast i avlsregion øst.
Romerike værring har i 2010 bestått av:
Leif Fredheim
Halvor Sjuve,
Even Anders Tosterud,
Helge O/Laila Aas,
Stein Bentstuen,
Marianne Aas/Arne Ruud,
Ragnar Hennum og
Even/Torild Rødsrud.

Seminværen Ruudgod er avlet opp hos Marianne Aas og Arne Ruud, Nannestad.

I november ble Håkon og Gunn Elin Blakkisrud tatt opp som nye medlemmer.
Styret har i 2010 bestått av Leif Fredheim, leder, Ragnar Hennum, kasserer og Stein Bentstuen, sekretær. Det er avholdt 2 medlemsmøter og et styremøte.
Sommeren 2010 leide værringen sommerbeite til ringværene hos Arild Aalborg, Eidsvoll.
Ved indeksberegningen 2010 fikk 14 prøveværer offisiell indeks, med værene 200912008, født hos Stein Bentstuen, og 200912056, født hos Even Anders Tosterud, begge med 130 i O-indeks som beste værer. I tillegg fikk fem eliteværer beregnet ny O-indeks.

Væren 200811546 RUDGOD, født hos Marianne Aas og Arne Ruud ble i 2010 godkjent som seminvær og innkjøpt av NSG semin.
Værkåringen i Akershus ble i 2010 arrangert av avlsutvalget og Akershus sau og geit på Nannestad hestesportsenter den 2.oktober. Det møtte 166 værer hvorav 113 ble kåret, 13 kåret på disp. Beste vær ble 201012026, født hos Marianne Aas og Arne Ruud og vær 201012062, født hos Helge og Laila Aas. Begge værene oppnådde 172 kåringspoeng.
Akershus var i 2010 godt dekket med kårede værer av nks, gml.norsk spæl og pelssau, mens vi har en underdekning på kårede spælværer.

Høsten 2010 ble det påmeldt ca 1050 søyer i værringen. Etter kåringen reserverte ringen 24 værer til ringen. Ringen har også i 2010 sædtestet prøveværene. Av de reserverte værene ble en vraket pga svart flekk, en pga dårlig sædkvalitet og en pga skade. 21 værer ble satt inn i ringen, 201012008, 012, 014, 015, 016, 022, 023, 025, 026, 030, 032, 033, 034, 042, 051, 057, 058, 059, 061, 062 og 065. Ringen har i 2010 benyttet følgende elite værer 200811543 og 562, 200912006, 008 og 056. Ringmedlemmene er pålagt å benytte semin, i 2010 har værringen dekket sædavgiften.
Værringen har i 2010 leid ut 5 indeksværer til andre besetninger i fylket.
Even Rødsrud har i 2010 stått for transporten av værer.

Styret v/Stein Bentstuen

Akershus Gjeterhundlag

Årsmelding 2010 og planlagte aktiviteter 2011

Styret har i perioden bestått av:

Leder:	Jan Geir Marring
Kasserer/sekretær:	Sissel Modin
Styremedlem:	Janna Oulie

2010 har vært et år med jevnt god aktivitet når det gjelder gjeterhundarbeidet i fylket.

Det har vært avholdt treninger rundt om i fylket i 2010, men ikke så mange som ønskelig i regi av fylkeslaget. Fremmøtet har gjennomgående vært bra, og resultatet fra mer trening ses både i form av bedre arbeidshunder og høyere nivå blant de som konkurrerer. Vi har avholdt grunnkurs for gjeterhundarbeid og instruktørkurs.

Vi ønsker oss fortsatt flere med egen besetning som vil ta i bruk gjeterhund, og dette var et av temaene på møtet med sankelagslederne våren 2010. Arbeidet med å få til dette må fortsette i 2011.

Det har vært avholdt gjeterhundoppvisninger rundt om i fylket. Medlemmer av fylkeslaget har hatt sankeoppdrag og gjeterjobb på fjellet, i tillegg til at flere deltar på fellessank.

Vi arrangerte dessuten 3 stevner i forbindelse med landslagssamling og dommersamling på Melnes gård, i samarbeid med Østfold Gjeterhundlag. I 2010 var det Østfold som arrangerte fylkesmesterskapet, hvor Geir Marring ble fylkesmester for Akershus. Vi beholdt i 2010 tre plasser i NM, grunnet gode resultater i 2009 og stor økning i aktivitetsnivået i fylket.

Samarbeidet med Østfold Gjeterhundlag om treninger og arrangementer har fungert godt, og fortsetter i 2011 på samme måte.
I 2011 tar vi sikte på å arrangere minst ett gjeterhundstevne, i tillegg til fylkesmesterskapet. Det er også ønske fra medlemmene om kurs for nybegynnere, her satser vi på lokale instruktører.

Sissel Modin

Regnskap Akershus Gjeterhundlag

Resultatregnskap	2010	2009
Inntekter		
Inntekt startkontingenter juni	0	16 400
Ikke betalte/ettergitte kontingenter	0	-3 900
Gjeterhundkurs i forb. med junistevne	0	9 500
Tilskudd samling landslag/dommere fra NSG	0	8 520
Inntekter startkontingenter FM	0	6 000
Inntekter kiosksalg	0	460
Grunnkurs	6 000	0
Instruktørkurs	10 000	0
Støtte fra Bygdefolkets studieforbund	1 425	0
Andre inntekter	115	129
Sum driftsinntekter	**19 550**	**37 109**
Kostnader		
Innleid instruktør til kurs	8 025	
Klargjøring av område før kurs	1 000	
Pizza instruktørkurs	1 000	
Kjøregodtgjørelse	1 468	
Utgifter dommere juni		19 984
Startavgift til NSG		3 640
Overført til Østfold, andel junistevnet		3 137
Utgifter dommer FM		1 300
Innkjøp premier		4 683
Beholdning premier		-2 000
Mat funksjonærer/kioskvarer		1 601
Sum driftsutgifter	**11 493**	**32 345**
Driftsresultat	**8 057**	**4 764**
BALANSE pr 31.12.2009		
Innestående bank	18 881	10 824
Beholdning premier	2 000	2 000
Sum eiendeler	**20 881**	**12 824**
Egenkapital 1.1.	12 824	8 060
Årets resultat	8 057	4 764
Egenkapital 31.12.	20 881	12 824
Sum gjeld og egenkapital	**20 881**	**12 824**

Oppsummering av «Radiobjelleprosjekt»

Radiobjelleprosjektet for Akershus startet i Vestmarka, Asker og Bærum, i 2003. Da var det VHF-sendere med basestasjoner som ble testet.
I 2007 ble prosjektet utvidet i Akershus, og det ble prøvd ut både UHF- og GPRS-sendere på søyer i Feiring, Hurdal, Eidsvoll og Nannestad. I tillegg ble VHF-sendere og ny type basestasjoner testet i én besetning i Nannestad. I 2007 var sendeenhet og batteriboks (6 stk AA batterier) atskilt.

I 2008 ble en variant/testutgave av UHF benyttet på lam. Den viste seg å ha liten rekkevidde.

I 2009 ble en ny utgave av lammeenhet (UHF) prøvd ut, og denne virket bedre. Imidlertid var klavebåndet av så dårlig kvalitet at de aller fleste ble mistet. Samme år ble også en ny «innpakning» av GPRS-terminalen laget, og de aller fleste av de gamle enhetene ble før sesongen bygget om til denne, som også er dagens utgave. Noen enheter ble også tatt i bruk på storfe. De fleste av de ombygde enhetene har ikke nyeste software, og lar seg heller ikke oppgradere. De fungerer allikevel bra og er til stor nytte, selv om ikke alle funksjoner er like stabile. Det benyttes to 3,6V litiumbatterier.

I 2010 ble åtte nye sauebesetninger med i Det nasjonale beiteprosjektet som ble utvidet til også å omfatte Akershus, i hovedsak besetninger som har hatt rovdyrtap. I alt er det 14 besetninger i Akershus som har brukt gamle og nye sporingsenheter. VHF-varianten ble ikke testet i år siden de så langt finnes kun i den gamle varianten som «tar inn vann». Nyeste utgave av lammeenhet ble heller ikke testet i Akershus. Det er ikke benyttet saltsteinavlesere.
Det var svært få feil på de nye GPRS-enhetene (f.o.m. 2010), mellom 5 og 6 prosent.

Akershus 2010:
Antall søyer med GPRS-enheter:
Med ny software: 192 stk
Gamle enheter :156 stk
VHF: 0
Lam (UHF): 0

Storfe med GPRS-enheter:
Gamle enheter: 42 stk

Akershus Sau og Geits representanter i prosjektet:
Helge Olaf Aas, leder, Ås nordre, 2080 Eidsvoll
Tlf. 918 19067 E-post: olaf-aa@online.no

Magnar Haraldsen, sekretær og
koordinator/kontaktperson «radiobjeller»
Bevervegen 39, 2030 Nannestad
Tlf. 900 68 990 E-post: maghar@online.no

Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Jonny Storbråten, landbruksrådgiver
Tlf. 995 68 777 E-post: jonny.storbraten@fmoa.no

«Radiobjeller» i 2011

I fjor høst ble alle lokallagledere bedt om å sende ut forespørsel til sine medlemmer med spørsmål om de ønsket å delta i «Radiobjelleprosjektet» og hvor mange enheter de kunne tenke seg å leie. Summen på egenandel (leie) ble satt til 200 kroner (eks mva), som er tilnærmet selvkost (brukerportal, abonnement, batterier). Akershus Sau og Geit vil i år bli registrert i mva-registeret siden omsetningen vil overstige 50.000 kroner.

Det ble meldt inn interesse for å leie nærmere 1.000 enheter. Dette er et antall som dessverre overstiger mulighetene til finansiering, men det er veldig positivt at interessen er økende. Dette er tendensen over hele landet, og vi får håpe det etter hvert kan påvirke prisen på utstyret.

Et mål har vært å skaffe nok kapital til at sporingsenhetene ble tilgjengelig for «alle». Foreløpig vil Akershus Sau og Geit (ASG) stå som eiere av terminalene og kreve inn leien. ASG vil sende felles søknad for alle som har «meldt seg på» for 2011. Det er foreløpig uklart hvor mye midler som kan skaffes. Søknadsfrist er 15. februar. Det vil bli søkt over ordningene Forebyggende og konfliktdempende tiltak (FKT) og Organisert beitebruk (OBB).

I fjor fikk Akershus 100 enheter gjennom Det nasjonale beiteprosjektet, og det ble søkt om samme antall i år. Imidlertid blir det ingen GPRS-sendere gjennom prosjektet, men det ser ut til at det blir tilført 50 lammenoder (UHF-sendere for lam) fra prosjektet.
Det stilles krav fra Beiteprosjektet at erfarne brukere av «radiobjeller» benytter lammenodene.

Alle som deltar i prosjektet, det vil samtlige som har enheter fra før og nye brukere, forplikter seg til å fylle ut et rapportskjema for beitesesongen. Mange synes det er nok skjemaer i landbruket fra før, men det er viktig med opplysningene for å kunne lage en rapport for Akershus. Opplysningene skal også sendes til Beiteprosjektet for en sammenstilling for hele landet. Resultatene er svært viktige med tanke på en fortsettelse med sporingsenheter i saueholdet. Hvis man er strukturert og noterer seg fortløpende alle tilsynsturer og det som skjer i beiteområdene, eller skriver det rett inn i skjemaet, så er det enklere til slutt. Skjemaet blir et Excel regneark. Alle kommunikasjon mellom ASGs koordinator og brukerne vil foregå på e-post, som vel alle som har meldt seg har. Uten pc og internett vil en jo ikke ha noen nytte av «radiobjellene».
Krav til deltakerne:

- All kommunikasjon/informasjon vil foregå på e-post Det er derfor viktig med rutiner for å lese e-post.
- Rapportering på tilsendt elektronisk skjema (Excel-ark) innenfor fristene som blir gitt. Det vil også bli en delrapportering under beitesesongen.
- Undertegne leieavtale med retningslinjer for hvordan man skal håndtere/oppbevare enhetene.
- Forplikte seg til å bruke alle enhetene man har. Dersom man ikke ønkser/kan bruke alle man har må det gis beskjed til koordinator slik at de kan omfordeles.
- Betale leie ved forfall.

Magnar Haraldsen, *koordinator «Radiobjelleprosjektet i Akershus»*

FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS

Informasjon fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Organisert beitebruk (OBB) – 2010

Små endringer i antall dyr sluppet på utmarksbeite i Akershus.
Liten økning i det prosentvise totaltapet (inkluderer alle tapsårsaker) for første gang siden 2005 fra 5,35 til 5,54 (X=6,5 for landet).

Det slår positivt ut på totaltapet, når det største beitelaget i Akershus, kun har 4 prosent tap. Feiring beitelag har 30 prosent av sauen på utmarksbeite i fylket.

Historisk oversikt: Sau sluppet og tapt på utmarksbeite i Akershus:

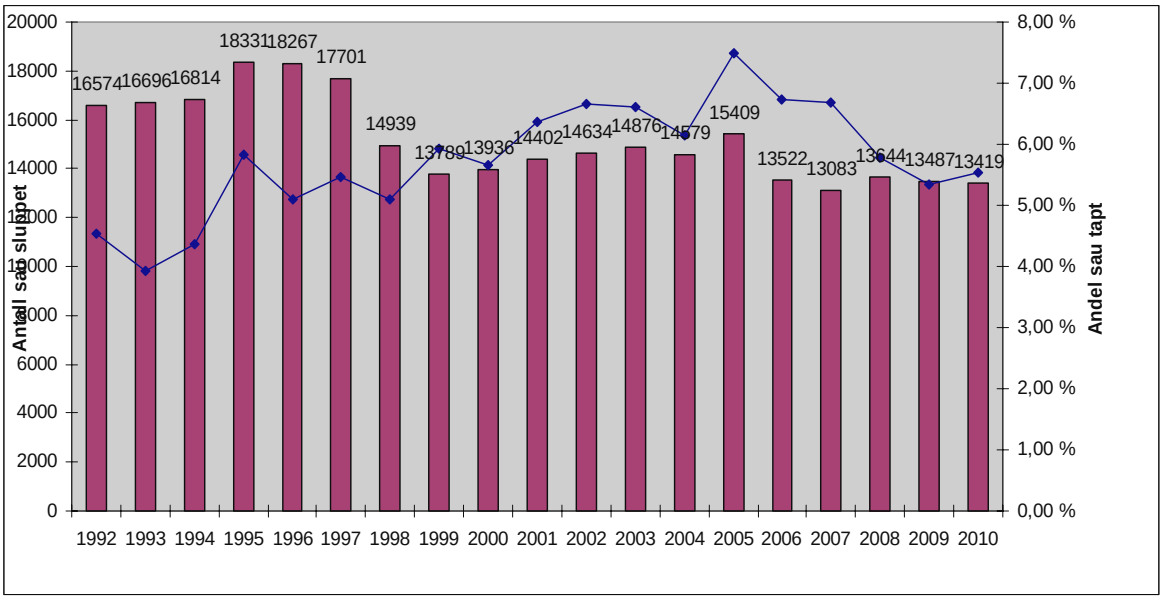

Tapstall fordelt på beite-/sankelag

Tapstall for sau på utmarksbeite i Akershus 2010							
Beitelag/sankelag - utmark	søyer sluppet	søyer tapt	søyer taps%	lam sluppet	lam tapt	lam taps%	søyer og lam taps%
Akershus fbl., Enebakk	137	1	0,7	148	30	20,3	10,9
Vestmarka beitedriftslag	281	12	4,3	478	52	10,9	8,4
Eidsvoll sankelag BA	985	40	4,1	1 605	116	7,2	6,0
Feiring beitelag	1451	42	2,9	2 473	125	5,1	4,3
Hurdal sauebeitelag	1030	31	3,0	1 785	132	7,4	5,8
Nannestad sankelag	844	23	2,7	1 390	73	5,3	4,3
Gjerdrum sankelag	329	13	4,0	483	53	11,0	8,1
Sum beitedyr	5 057	162	3,2	8 362	581	8,9	5,5
Søyer og lam sluppet	13 419						
Søyer og lam tapt	743						
Tapsprosent søyer	3,20						
Tapsprosent lam	6,95						
Tapsprosent søyer og lam	5,54						

Endring i sau sluppet for det enkelte beitelag

Beitelag/sankelag - utmark	2009	2010		Endring
Akershus fbl., Enebakk	265	285	pluss	20
Vestmarka beitedriftslag, Asker og Bærum	677	759	pluss	82
Eidsvoll sankelag BA	2 495	2 590	pluss	95
Feiring sankelag	4 323	3 924	minus	399
Hurdal sauebeitelag	2 498	2 815	pluss	317
Nannestad sankelag	2 471	2 234	minus	237
Gjerdrum sankelag	758	812	pluss	54
Sum beitedyr	13 487	13 419	minus	68

Erstatning for tap til rovvilt

Historisk oversikt: Sau tapt, sau søkt erstattet og erstattet på utmarksbeite i Akershus

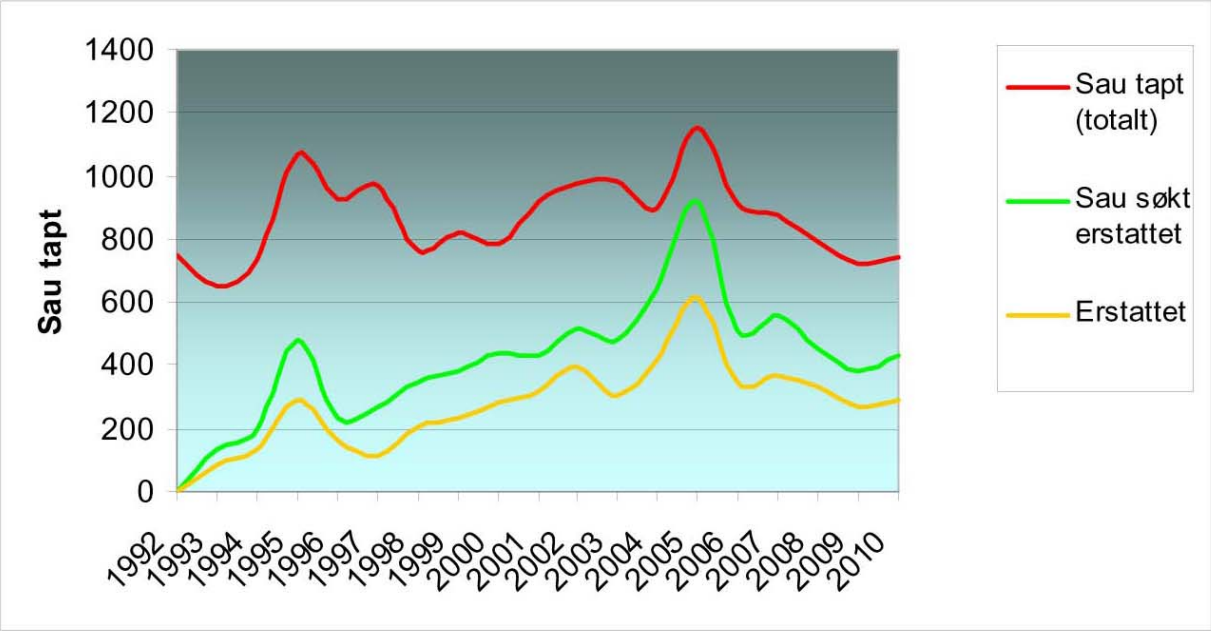

Uttak av gaupe

Det har i rovviltregion 4 blitt tatt ut et betydelig antall gauper siden 1996. Totalt har det i denne perioden blitt tatt ut 117 dyr som forvaltningen kjenner til. Av disse har 82 dyr blitt felt under kvotejakt, og 35 dyr har omkommet av andre årsaker. Dette omfatter påkjørsel av bil eller tog, illegal jakt, forskningsrelaterte dødsfall og lignende.

I forhold til forvaltningsområde 1 hvor det er husdyr på utmarksbeite, så er det i dette begrensete området felt 21 gauper under kvotejakten. I tillegg er 4 dyr omkommet i samme området av andre årsaker. Tross dette betydelige uttaket av gaupe i området hvor forvaltningsplanen prioriterer husdyr på utmarksbeite, har ikke gaupebestanden i området gått tilbake. Dette har sammenheng med at forvaltningsområdet er lite, og omkringliggende områder har en tett gaupebestand. Dette medfører en stor innvandring. Tilgrensende område i rovviltregion 3 har i sin forvaltningsplan lagt opp til at de ønsker en tett gaupebestand i grenseområdet til vår region fordi det er relativt lite sau på utmarksbeite i dette området i rovviltregion 3.

Selv om en ikke har klart å redusere gaupebestanden i dette området slik som forvaltningsplanen legger opp til, har det høye uttaket av gaupe ført til redusert konfliktnivå.

Husdyreiere mener de er blitt tatt på alvor og at forvaltningen gjennom en høy jaktkvote har forsøkt å redusere tap av sau til gaupe i forvaltningsområdet.

Historisk oversikt: Uttak av gaupe gjennom jakt og annet uttak for Østfold og Akershus:

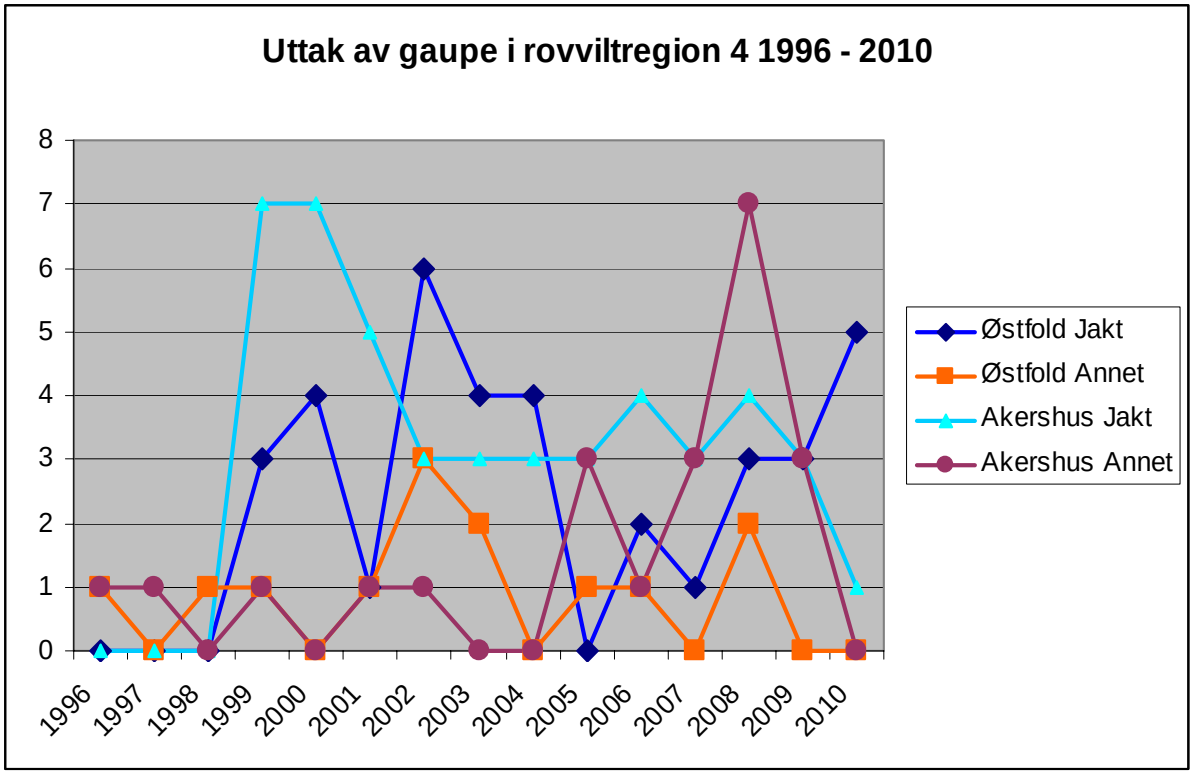

Forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltskader

Bruk av midler på forebyggende tiltak mot rovviltskader 2010

Tiltak	Beløp, kr	Antall søknader
Tidlig nedsanking (egen standard)	0	
Forsinket slipp på beite	0	
Flytting til annet beite	0	
Gjeting/utvidet tilsyn	70 000	3 av 3 søknader innvilget til ekstraordinært tilsyn etter akutte skadesituasjoner
Gjeterhund/vokterhund/vokterdyr (egen standard)	0	
Elektriske gjerder til rovviltsikring (egen standard)	304 000	6 av 9 søknader innvilget. 2 søknader trukket og 1 overført til 2011
Beiting på inngjerdet areal	0	
Beredskapsareal (egen standard)	0	
Bruk av tekniske tiltak - Tilskudd til innkjøp av sporingsenheter for utleie gjennom Akershus Sau og Geit	345 450	4 av 4 søknader innvilget. Hovedsøknad fra fylkeslaget til sau og geit og 3 søknader fra enkeltforetak (kun leiesum innvilget)
Andre tiltak	0	
SUM	**719 450**	

Utfyllende kommentarer

Ekstraordinært tilsyn

Utvidet tilsyn er gjennomført i 3 beiteområder etter akutte skader.

Hurdal

Mange lam gikk tapt rett etter beiteslipp. Mistanke om jerv, men ikke mulig å fastslå skadegjører. Utvidet tilsyn iverksatt. Skadeomfang kun knyttet til beitestart.

Enebakk

Vedvarende problemer med gaupe på stort inngjerdet skogsbeite. Utvidet tilsyn i kombinasjon med bruk av radiobjeller. Uvisst om dette har hatt tapsreduserende effekt.

Nannestad

Gaupe tidlig påvist etter funn av lam på Romeriksåsen. Gjentatte skader. Fylkesmannen innvilget skadefellingstillatelse og midler til ekstraordinære tilsynet. Dette skyldes stadig nye dokumenterte kadaverfunn som viste at gaupa hadde oppholdt seg over tid i det aktuelle beiteområdet. Det er utført et grundig tilsyn, og økt menneskelig aktivitet kan ha hatt tapsreduserende effekt ved at gaupa trakk ut av området. Skadefellingen, som pågikk store deler av tilsynsperioden, ga ikke uttelling.

Eidsvoll
Påviste ulveskader øst i Eidsvoll, utenfor ulvesonen, mot slutten av sankeperioden. Skadene fortsatte på innmarksbeite i Nes kommune, innenfor ulvesonen. Fylkesmannen innvilget skadefellingstillatelse som ble omgjort av DN. Her ble det av ulike årsaker ikke formelt søkt om midler til akutte tiltak. Tilbakeholdte lam grunnet medisinering ble levert slakteriet like etter skadetidspunktet. Fylkesmannen har forsikret saueeier om at besetningen vil bli prioritert ved neste års tildeling av gjerdemidler til rovviltbeskyttelse.

Elektriske gjerder til rovviltsikring

Fylkesmannen har i løpet av året mottatt 9 gjerdesøknader, 6 er innvilget, 2 er trukket (1 overført for SMIL tilskudd) og 1 er overført til 2011. Alle prosjektene ligger innenfor forvaltningsområdet for ulv med hovedtyngden i Aurskog-Høland kommune. Midlene er som foregående år i hovedsak brukt til dekning av deler av kostnader til rovviltsikring av gjerder for sau på hjemmebeite. En av tilskuddsmottakerne har kun storfe (melkeproduksjon). Prioritert område har vært kommunene øst for Glomma og Øyeren samt Follo innenfor forvaltningsområdet for ulv.

Sporing av dyr på utmarksbeite

Utprøving av sporingsutstyr (radiobjeller) i Akershus og resten av landet videreføres nå over det Nasjonale beiteprosjektet i regi av Statens landbruksforvaltning og ved at beitelag kan søke tilskuddsmidler fra FKT-ordningen og OBB-ordningen (organisert beitebruk). I Akershus er det nå Akershus Sau og Geit (ASG) som har påtatt seg hovedansvaret for videre fremdrift. Det er ASG som eier utstyret og organiserer utleie for saueeierne (leietakerne). En slik organisering er valgt av hensyn til høy pris på utstyret, kompetansespredning og for å sikre at utstyret er i bruk.
I Akershus er det i 2010 benyttet 368 (192 nye) sporingsenheter for søyer fordelt på 14 besetninger. Det foreligger egen rapport fra prosjektet (vedlagt).

Hovedkonklusjoner:
- De nye enhetene innkjøpt i 2010 fungerte mye bedre enn de gamle (gammel serie). Dette skyldes både tekniske forbedringer og ny produsent.
- Feilprosenten på utstyret var på under 6 prosent.
- Samtlige brukere hevder å ha stor nytte av sporingsenhetene.
- Det er bred enighet om at radiobjeller vil være et viktig hjelpemiddel for framtidig sauehold.

Saueeierne imøteser nå utvikling og utprøving av nye lammeenheter. Dette vil øke effektiviteten og utnyttelsesgraden siden det er flest lam som tapes på utmarksbeite.

Fordeling av midler på konfliktdempende tiltak ift. rovvilt 2010

Tiltak	Beløp, kr	Antall søknader
Barn og unge	221 000	4 søknader av 4 innvilget
Forsknings- og utviklingstiltak (FOU)	560 000	3 søknader av 5 innvilget
Andre tiltak (rovviltseminar, sporingsaksjon)	49 880	2 søknader av 2 innvilget
SUM	**830 880**	

Utfyllende kommentarer

Barn og unge

Alle tiltakene er som tidligere år rettet mot skolene i kommunene øst for Glomma. Hensikten er å formidle rovdyrkunnskap og øke kunnskapsnivået blant ungdom om store rovdyrs biologi, atferd og utbredelse. Viktig er det også å formidle de problemer og utfordringer dette skaper i dagens og morgendagens samfunn. Fylkesmannen ser imidlertid at behovet for rovdyrkunnskap i skolene også er tilstede i resten av fylket. Det er også noe vi merker økt etterspørsel etter. Fylkesmannen har allerede signalisert at de som får tilskudd til formidling av rovviltkunnskap også må utvide sitt virkeområde til begge våre fylker. De som har søkt i år er stort sett samme som tidligere år, og Fylkesmannen har ut fra tilbakemeldinger og rapporter et inntrykk av at disse leverer et godt produkt til elevene.

Forsknings- og utviklingstiltak (FOU)

Fylkesmannen har i 2010 prioritert en søknad fra NINA – Gaupeprosjektet på et prosjekt om
”Evaluering av bruk av viltkamera som en mulig overvåkingsmetodikk for gaupe”.
Vår del av landet har lite og variabelt snødekke så derfor ønsker gaupeprosjektet å prøve ut alternativer til dagens snøbaserte metoder i overvåking av gaupe. Bruk av viltkameraer har internasjonalt blitt en av de mest benyttede metoder for overvåking av kattedyr i snøfrie områder. Prosjektet ønsker å teste om viltkamera kan benyttes mer ekstensivt i fylkene Oslo, Akershus og Østfold for å identifisere familiegrupper.

Utover dette har Fylkesmannen gitt mindre tilskudd til 2 andre prosjekter i regi av NINA. Det er prosjektene *Forvaltningsmerking - konfliktdempende eller konfliktskapende* **og** *Hvordan kan rovviltuttak gjøres mest mulig effektiv.*

For alle prosjektene gjelder at kunnskap om de store rovdyra har betydning som et konfliktdempende virkemiddel.

Andre tiltak

Fylkesmannen har for 2010, som tidligere år, gitt støtte til Norges naturvernforbund for deres årlige åpne seminar om store rovdyr. Dette seminaret har etablert seg som en viktig arena for formidling av rovviltkunnskap. Samtidig som det er en møteplass for å diskutere rovviltforvaltning både regional og nasjonal.

Siste prosjektet som det er gitt tilskudd til er opplæring av 2 hundeekvipasjer til ettersøk av bjørn. Det er to personer som er tilsluttet det kommunale fellingslaget i Nes kommune som ønsker å bygge opp to hundeekvipasjer utdannet i ettersøk på bjørn. Fylkesmannen ønsker på sikt å bygge opp en liten gruppe med dyktige jegere og hundemateriell som kan inngå i en interkommunal ettersøksring. Vi ser også for oss at disse på sikt kan bli knyttet opp i et samarbeid mot SNO ved behov.

***Jonny Storbråten**, landbruksrådgiver hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus*